



2016

jediný domov pre dieťa je rodina **návrat**



CIEĽOVÉ SKUPINY A OBLASTI SLUŽIEB NÁVRATU

1. inštitúcie
a odborníci
zodpovední
za ochranu
práv detí
systémové zmeny a
advokácia služieb

2. rodina
v ohrození
služby pre rodiny
v ohrození

opustené
dieťa

3. rodina,
ktorá sa
rozhodla prijať
opustené dieťa
náhradná rodinná
starostlivosť

4. deti
a mladí
individuálne
a skupinové
služby pre deti
a mladých

5. široká
verejnosť
komunikácia
s verejnosťou

Kto pomôže doplniť, čo chýba?

Premýšľam o životných príbehoch. Prekláпам ich do iných súvislostí. Môj pohľad je obohatený časom, rôznymi udalosťami i odstupom či nadhľadom. V stave vyčerpania „zdravého rozumu“ mám pocit, že všetko už bolo objavené, vyskúšané, že žiadny prístup alebo metóda nie je nová, že už sme niektoré veci tak podobne robili. A potom mi príde na um, že naozaj iba podobne.

Na pracovné návštevy do rodín v rodinách chodím už desaťročie. Najprv to boli len náhradné rodiny, ktoré sa podobali tým, čo poznám odjakživa, napriek tomu, že v nich žilo dieťa, ktoré sa im nenarodilo. Mám na mysli to, ako to u nich doma približne vyzerá, ako fungujú ich vzťahy, aké majú hodnoty, „kam kráčajú“...

V posledných troch rokoch sa mi stáva, že chodím aj do rodín, ktoré sú úplne iné. Všetko v rodine stojí akoby na podlamujúcich sa nožičkách. Najmä to, či sú tam ich deti naozaj v bezpečí, či dostávajú to, čo potrebujú, či majú zdroje na zaplatenie nájomného, elektriny, vody, či majú čo jesť, či....

Premýšľame s nimi čo by im pomohlo, aká by mala byť ich podpora, aby si dokázali udržať domov alebo miesto, kde bývajú. Aby sa doplnila ich rodičovská nádrž, aby ostali všetci spolu. Spolu. Možno ani nie doma. V týchto rodinách sa práve to základné, miesto kde sú doma, často mení. A je to potom domov? Domov so zázemím, s tým, že poznajú okolie, susedov, majú tam svoje veci a vedia, že tam ostanú dlhodobo... že tu môžu byť doma, lebo majú prácu a s tým súvisiace ďalšie životné potreby?

V Návrate prichádzame na to, že v týchto rodinách iba naše a ich vlastné sily nestačia. A tak hľadáme spolupracovníkov z organizácií, inštitúcií, škôl, ale aj vnímavých susedov, dobrovoľníkov, rodiny zblízka i zďaleka, aby pomohli, aby rodiny mohli ostať spolu. Hľadať porozumenie i dorozumenie k tomu, prečo fungujú takto, je nelažké. Neraz musíme na rôznych miestach vysvetľovať veľa o chudobe, dokonca generačnej, o cyklickom opakovaní tých istých „chýb“. Sú to chyby? Môže dať niekto

to, čo nedostal? A ak rodič môže dať len nejaké percentá z toho čo od neho očakávame, kto doplní ten zvyšok tak, aby rodina ostala spolu?

Ak sa podarí odborníkom aj laikom spolu vyladiť a vytvoriť podpornú sieť pre ohrozenú rodinu, ostanú spolu. Ak nie, ostanú deti bez dennodenného kontaktu s rodičmi. Trauma z odlúčenia má vážne dôsledky pre ďalší zdravý rozvoj dieťaťa.

Tak poďme spolu do toho. Poďme tie vzťahy udržiavať, aby nebolo treba nadväzovať nové, na ktorých sú už uzlíky po roztrhnutí.

Eva Teťáková

*sociálna poradkyňa Centra
Návrat v Banskej Bystrici*



Návrat je nezisková organizácia, ktorá od roku 1993 presadzuje a podporuje návrat opustených detí z inštitúcií (detských domovov) do rodín. Sme presvedčení, že jedine rodina so stabilnými milujúcimi rodičmi dokáže dieťaťu poskytnúť optimálne podmienky pre zdravý duševný vývin.

Našou víziou je prakticky a odborne prispieť k dosiahnutiu takého stavu v spoločnosti, v ktorom:

- 1.** všetky deti budú prežívať detstvo v rodinách schopných poskytnúť im bezpečie, starostlivosť a lásku,
- 2.** všetky opustené deti nájdu útočisko v rodinách ochotných postarať sa o ne,
- 3.** rodinám s vážnymi problémami bude včas poskytnutá potrebná sociálna a psychologická pomoc, aby sa predišlo vážnemu strádaniu ich detí.



Sme presvedčení, že **DIETĽA** má právo na plný rozvoj svojej osobnosti a na napĺňanie základných fyzických a psychických potrieb.



Sme presvedčení, že **RODINA** je optimálnym prostredím, v ktorom môže dieťa dozrieť v plnohodnotnú a zodpovednú bytosť. Rodina je priestor, ktorý poskytne dieťaťu lásku, prijatie, pocit bezpečia a istoty.



Sme presvedčení, že **MĚDZIĽUDSKÉ VZŤAHY** majú rozhodujúci význam pre kvalitu života. Pre zdravý vývoj dieťaťa majú nezastupiteľnú úlohu vzťahy s rodičmi. Dieťa potrebuje vyrastať s rodičmi - či už sú to rodičia vlastní alebo náhradní.

Predsedníctvo Návratu:

Marek Roháček, *predseda*
Renáta Matejová, *podpredseda*
Alžbeta Padyšáková
Pavel Kailing
Andrej Jankuliak

Revízna komisia:

Peter Paľaga, *predseda revíznej komisie*
Ján Horňáček
Tomáš Dulovič

Manažment Návratu v roku 2016:

Marek Roháček, *predseda združenia*
Mílada Bohovicová, *odborná garantka služieb a metodička*
Lucia Marková, *finančná manažérka*
Ľubica Vyhnánková, *komunikácia s verejnosťou a fundraising*
Denisa Ničíková, *koordinátorka, Žilina*
Alena Molčanová, *koordinátorka, Prešov a Bardejov*
Danka Žilinčíková, *koordinátorka, Banská Bystrica*
Daniela Lieskovská, *koordinátorka pre prácu s rodinami v ohrození, Bratislava*
Zuzana Nováková, *koordinátorka pre oblasť náhradnej rodinnej starostlivosti, Bratislava*

Aktuálne v **6 regionálnych centrách a poradenských miestach Návratu 25 odborných zamestnancov** (sociálnych pracovníkov, špeciálnych pedagógov, psychológov) poskytujú komplexné odborné

služby v dvoch základných oblastiach: **náhradná rodinná starostlivosť a sanácia rodín v ohrození**. Zároveň lobujeme za systémové zmeny a o rodine a rodičovstve komunikujeme rôznymi

spôsobmi s celou verejnosťou. Desiatky odborníkov rôznych profesií spolupracujú s Návratom externe. **Stovky ľudí podporujú našu misiu osobnou angažovanosťou.**



INŠTITÚCIE A ODBORNÍCI ZODPOVEDNÍ ZA OCHRANU PRÁV DETÍ

1.

Rodina ako najlepší a jediné zdravé prostredie pre vývin dieťaťa potrebuje mať vytvorené dobré podmienky pre svoje fungovanie. Nastavuje ich štát zákonmi a systémom pomoci prostredníctvom svojich úradov. Do systému pomoci náhradným rodinám i rodinám v ohrození vstupujú aj odborné organizácie, združenia a akreditované subjekty. Určité kompetencie a možnosti

Do rodiny sa vrátilo z detského domova päť detí. V minulosti im zomrel otec a mama starostlivosť nevládala. Počas toho, ako boli deti v detskom domove, sa matka dala dokopy so starou láskou z detstva. Tento muž prijal matku aj s jej deťmi a po ich návrate je ich náhradným otcom. V celej ich ceste bolo ale veľmi dôležité, že zafungovala spolupráca UPSVARU, detského domova, nás za Návrat a aj obce. S rodinou sme aj po návrate detí v kontakte.

*Slávka Vojteková, Centrum Návrat
v Bratislave*

na pomoc rodinám majú obce. V súčasnosti vidíme, že efektívnou pomocou je len premyslená spolupráca všetkých, ktorí vstupujeme do kontaktu s konkrétnou rodinou.

Vďaka vyjadrenej potrebe citlivej psychologičky a špeciálneho pedagóga zo ZŠ internátnej sme uskutočnili trojhodinový seminár o traume pre učiteľov na škole. V škole mali nepočujúceho chlapca s ranou traumou. Po uskutočnení seminára zavnímali to dieťa ináč – nie ako zlé, ale ako to, ktoré sa bojí, bráni sa, nerozumie svetu a dospelých vníma ako ohrozujúcich. Bezprostredne nato urobili veľa krokov, ktoré zlepšili jeho situáciu. V komunikácii s ním začali používať kartičky, môže mať pri sebe fotky blízkych ľudí, knihu života a veci, ktoré mu pripomínajú domov, pestúnsku mamu a vytvárajú pre neho pocit bezpečia a do jeho internátneho života začlenili rituály.

*Daniela Vrabľová, Centrum Návrat
v Prešove*

Presvedčame preto úrady, aby rodiny zaradili do systému pomoci, na ktorú majú nárok, poukazujeme na to, aké možnosti majú obce k tomu, aby pomohli rodinám včas, kým sa problémy neprehlbia. Presvedčame zodpovedných ľudí, aby využili v prospech konkrétnej rodiny všetko, čo im zákon prikazuje alebo umožňuje a argumentujeme tým, že najlepšia pomoc deťom je pomoc ich rodičom, vlastným či náhradným.

Vzdelávanie

V oblasti **vzdelávania**, ktorú považujeme v súčasnosti za jednu z našich **kľúčových aktivít**, sme v minulom roku pripravili niekoľko príležitostí:

Iným organizáciám, odborníkom z detských domovov, zo škôl a iných inštitúcií, úradom a samosprávam **ponúkame spoluprácu, know-how**, organizujeme **odborné a zážitkové semináre**. Prekladáme a tvoríme **publikácie** pomáhajúce rodinám alebo odborníkom, ktorí sa im venujú. **Poskytujeme supervíziu** pracovníkom iných organizácií ale aj našim dobrovoľníkom a laickým poradcom pre rodiny. Naším cieľom je šíriť väčšie porozumenie špecifickým potrebám detí a ich rodičov.

Naším dlhodobým nástrojom na skvalitňovanie systému pomoci deťom a sociálnoprávnej ochrany je aj **lobing na štátnej úrovni**, preto sme členmi profesionálnych združení, odborných organizácií a expertných skupín, kde môžeme **ovplyvniť zákony a pravidlá** týkajúce sa práv detí.

- zrealizovali sme **14 seminárov** pre rodičov, náhradných rodičov a odbornú verejnosť:
- **2 vzdelávacie odborné semináre pre 2 detské domovy** v Bratislave
 - určené pre profesionálnych rodičov a odborný tím
- **2 otvorené semináre pre odbornú verejnosť** a náhradných rodičov v téme **Korene**, o životnej histórii detí v náhradných rodinách a **Seminár dotykovej terapie** pre náhradných rodičov v Žiline
- **9 otvorených seminárov – Ako zmierniť nežiaduce prejavy správania** – dotykom, hrou, rešpektujúcou komunikáciou, na viacerých miestach v réžii banskobystrického centra
- **pilotný seminár** pre odbornú verejnosť k téme **Zisťovanie názoru dieťaťa**
- viedli sme **tréning pre profesionálnych rodičov**, ktorý absolvovalo **15 ľudí**
- zorganizovali sme **prvý tréning nových lektorov terapie dotykom** a pripravili sme **8 nových lektorov** pre podporu vnímavého a rešpektujúceho kontaktného rodičovstva
- individuálne sme podporovali **18 laických poradcov**, ktorým sme poskytli supervíziu, odborný mentoring a podporovali sme ich v osobnom aj odbornom raste

Advokácia a lobing

Advokácii a lobingu sa venujeme už od svojho vzniku:

- aktívne sme sa zúčastňovali **zasadnutí Výboru pre deti a mládež** pri Rade vlády v Bratislave, ktorého cieľom bolo zvýšiť zručnosti v advokácii práv klientov
- aktívne sme sa podieľali na činnosti **Koalície pre deti**, naša zástupkyňa sa stala členkou výkonnej rady. V koalícii sme zastrešovali predovšetkým témy sociálnoprávnej ochrany detí, napr. stanoviská k niekoľkým kauzám - necitlivé odnímanie maloletého Marca zo školy, Detský domov Peto, pripravovali sme otvorenie témy pozitívneho rodičovstva v kontexte presadzovania nulovej tolerancie k fyzickým trestom.
- pracovníci zo všetkých našich centier absolvovali **tréning právnej argumentácie** s JUDr. Evou Braxatorisovou
- v komunikácii s Ústredím práce sme pripomienkovali niektoré opatrenia – napr. určenie priemerného počtu detí v profesionálnej rodine, interná norma
- podporili sme odbornými návrhmi, priamou angažovanosťou a poskytovaním služieb **rozvoj prorodinej a na dieťa orientovanej komunítnej a regionálnej politiky v 8 samosprávach** (Prešov, Košice, Banská Bystrica, Žilina, Trenčín, Turzovka, Bratislava, Nitra)
- venovali sme sa **advokácii práv viacerých detí** aj za aktívnej participácie **advokátskych služieb PRO BONO** v spolupráci s Nadáciou Pontis a ďalšími advokátmi

Sieťovanie, šírenie a výmena skúseností

Sieťovanie, šírenie a výmenu skúseností a vôbec spoluprácu všetkých hráčov v sociálnoprávnej ochrane detí vnímame stále naliehavejšie ako veľký a doteraz málo využitý zdroj pomoci rodinám:

- organizovali sme pravidelné **stretnutia spolupracujúcich odborníkov** v meste Žilina a Bratislava. Tieto stretnutia pomáhajú vytvoriť dobrú platformu pre spoluprácu, okruh účastníkov sa stále rozširuje.
- zorganizovali sme seminár o prevencii odoberania najmenších detí **Keď sa narodíš, máš žiť v rodine II**, na ktorom sa zúčastnilo **80 účastníkov a 12 spíkov**
- zorganizovali sme **4 súpervívne stretnutia** pomáhajúcich profesionálov vo Zvolene – **Dve hlavy sú viac ako jedna**
- tému opustených detí sme prezentovali na pravidelnej konferencii **JUMP**
- na **kongrese neonatologických sestier** sme prezentovali projekt **Kufrik pre Kukulíka**, čo vyvolalo záujem o tému u zdravotníckych pracovníkov
- na konferencii na **UMB** sme vystúpili s príspevkom: **Perspektívy v ochrane detí v kontexte sociálnej práce**
- na našich pracoviskách sme na **odbornú stáž** prijali **20** nových pracovníkov z oddelení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately a **20** študentov z odboru sociálna práca

KUFRÍK PRE KUKULÍKA



Za zvlášť ohrozenú skupinu považujeme deti opustené v najútlejšom veku. To, ako je o dieťa postarané už od prvých hodín jeho života, môže mať rozhodujúci dopad na celý jeho život. Preto venujeme deťom opusteným ihneď po pôrode špeciálnu pozornosť a teší nás, že v tom nie sme sami. S cieľom zmierňovať utrpenie najmenších detí vznikol **Kufrík pre Kukulíka**, pre deti, ktorých sa mamina vzdala ihneď po pôrode. Kufrík obsahuje fotku bábätka, list od sestričky, ktorá sa o neho starala, ručne vyšitý podbradník, ponožky alebo iné drobnosti, ktoré pripravuje dobrovoľníčka, noviny z dňa narodenia bábätka. Súčasťou kufríka je aj pamätníček písaný v jazyku detí „liečivým“, terapeutickým spôsobom našou poradkyňou alebo psychologičkou.

Pamiatka na prvé dni života bude v budúcnosti pre dieťa významnou známkou toho, že neostalo celkom opustené, ale že od narodenia stretalo ľudí, ktorým na ňom záležalo. Pomôže tak dieťaťu ale aj náhradným rodičom, ktorí budú mať na čo nadviazať, keď budú raz s dieťaťom hovoriť o jeho minulosti.

Prvý Kufrík pre Kukulíka sa podarilo vytvoriť vďaka spolupráci s personálom Neonatologickej kliniky FNŠP F. D. Roosevelta, vedúcim a odbornými pracovníkmi UPSVaRu v Banskej Bystrici a dobrovoľníčkou, ktorí spolu tvorili jeho obsah. Myšlienku obohatenia starostlivosti o opustené bábätká šírimo ďalej a nachádzame nových ľudí ochotných na nej spolupracovať v radoch lekárov a sestier novorodeneckých oddelení (rezort zdravotníctva), pracovníkov UPSVaR (rezort sociálnych vecí), ako aj dobrovoľníkov (verejnosť).



RODINA V OHROZENÍ 2.

Biologická mama dieťaťa, ktoré žije v pestúnstve, mu s mojou podporou napísala list a natočila videosprávu. Dieťa sa tak opäť „dotklo“ svojej mamy a mama jeho. Matka bola dojatá, že sa takto dá „nadviazať“ na prerhnuté, aj keď cez uzol. Mňa to povzbudilo. Nie ja som dôležitá v „liečbe“ dieťaťa – čo spravím, čo poviem – ale JEHO ĽUDIA. Či už s nimi žije alebo nežije, patria k nemu a ono k nim.

Danka Žilínčiková, Centrum Návrat v Banskej Bystrici

Pracujeme s veľmi mladou maminou a jej dvoma deťmi, z ktorých jedno mala už ako 14-ročná. Počúvame ju, oceňujeme, podporujeme, diskusiami usmerňujeme. Sprastredkovali sme jej tiež pomoc inej osoby, skúsenej mamy, ktorá jej odovzdáva svoje skúsenosti a zručnosti mamy. Azda vďaka tomu všetkému si viac verí, učí sa, stojí pevnejšie na nohách, vie si vypýtať, čo potrebuje. Začala sa viac venovať deťom, sama, snaží sa im byť lepšou mamou. Viac sa s nimi hrá a trávia spolu viac spoločného a hlavne spokojného času.

Júlia Šimeková, Centrum Návrat v Žiline

Rodinám v kríze **poskytujeme systematickú sociálnopsychologickú pomoc**, väčšinou priamo u nich doma. Je to beh na dlhé trate, od nadviazania kontaktu, cez získanie dôvery, spoločné premýšľanie, čo rodine chýba a čo by jej pomohlo až k realizácii riešení.

Často im chýbajú informácie, ale niekedy ešte viac psychická podpora, povzbudenie, rozvíjanie komunikačných zručností. Na Slovensku nie je možné odňať dieťa z rodiny pre jej zlú ekonomickú situáciu, tá sa ale veľmi často premietne do všetkých oblastí rodinného života a rodina začne „zlyhávať“ v rôznych oblastiach. Chýbajú nájomné a sociálne byty, nezamestnanosť je vysoká, exekučné konania motivujú rodičov pracovať na čierno. Existenčné problémy rodičov

často tak zahltia, že im neostávajú kapacity venovať sa deťom, a tak nezabezpečia nielen fyzické potreby svojich detí ale ani tie psychické. A až vtedy sa o rodinu začne „zaujímať“ štát, obec, a iní zodpovední. Chýba včasná podpora pre rodiny v kríze, vyhľadávanie takýchto rodín a otvorená ponuka služieb pre ne.

Rodinám preto **radíme**, ale aj ich **sprevádzame pri kontakte s úradmi**, aby čo najviac krokov urobili sami. **Organizujeme podporné skupinové stretnutia** rodičov, pobyty pre deti i celé rodiny. **Poskytujeme dlhodobú podporu a pomoc aj tehotným ženám**, ktoré prežívajú ťažké životné obdobie a hrozí, že si dieťa nechajú vziať, vzdajú sa ho, alebo im bude odňaté pre nedostatočnú starostlivosť. Rodinám, ktoré majú deti v detskom domove alebo pestúnskej rodine pomáhame s nimi **udržiavať kontakt** tak, aby to bolo pre deti pozitívne alebo im pomáhamo **vytvoriť také podmienky, aby sa deti mohli vrátiť domov**.

- pomáhali sme **168 rodinám v kríze**, z čoho bolo v tomto roku **50 nových rodín**
- pripravili a realizovali sme **3 víkendové pobyty** pre rodiny v ohrození, ktorých sa zúčastnilo **16 rodín**
- **sprevádzali sme 12 žien obdobím tehotenstva**, aby sme predišli odňatiu ich detí do detského domova a aby sme predišli opusteniu dieťaťa, teda tzv. prvému násiliu, ktoré býva spáchané na dieťati (podľa WHO)
- naše služby mali dopad na **412 detí**
- rodinám sme poskytli **terénne sociálne služby**, sprevádzanie, sieťovanie odborníkov a advokáciu ich práv (pre 4 rodiny s 18 deťmi) a **terapeutické služby**: v 3 rodinách s 3 deťmi **filiálnu terapiu**, v 4 rodinách **sandplay terapiu**, v 23 rodinách prácu **so životnou históriou a knihou života**, v 6 rodinách postupy **systemickej a naratívnej psychoterapie**, v 1 rodine **rodinnú mediáciu**, s 1 rodinou sme pracovali **FIO metódou** (Feuersteinovo inštrumentálne obohacovanie)



Aké typy problémov sme pomáhali riešiť rodinám v ohrození?

domáce násilie
problémy mnohohodetných rodín
 závislosti
 rodinný rozpočet
dlhy výchovné problémy
 hrozba straty bývania
 rodič vo/po výkone trestu
 exekúcie
 rozvodová situácia
 sociálne dávky
financie
 zamestnanie rodiny
 s deťmi v ústavnej starostlivosti
 *klient s psychiatrickou diagnózou

RODINA, KTORÁ SA ROZHODLA PRIJAŤ OPUSTENÉ DIEŤA

3.

Myslím, že sa mi celkom podarilo sprevádzať dva páry v príprave na ich cestu k rozhodnutiu osvojiť si rómske dieťaťko. Pričom prekážky, ktoré zdolali, i tie, s ktorými sa budú stretávať, mi prišli a prídu veľké a náročné – vo svete premietajúcom svoje vlastné strachy a neistoty do tých slabších a zraniteľných. Na otázku, ako ochránim svoje dieťa v tomto svete, sama nepoznám odpoveď. Napriek či práve kvôli tomu si myslím, že ľudia, ktorí sa na túto cestu dávajú, sú odvážni, idú do toho s rozumom i srdcom. A my – ako takí sprievodcovia, studne, či oázy – môžeme byť pri tom.

Zuzana Kucharová, Centrum Návrat
v Bratislave

Stáva sa, že za nami náhradní rodičia prídu s očakávaním – dovediem vám dieťa a vy ho opravte. Potešilo ma, keď som videla, že sa mi darí meniť prístup pestúnskej mamy. Vďaka tomu teraz spoločne s dcérou robia knihu života.

Denisa Ničiková, Centrum Návrat
v Žiline

Ako subjekt akreditovaný Ministerstvom práce, sociálnych vecí a rodiny SR poskytujeme

záujemcom sociálnu, právnu a psychologickú **prípravu na náhradné rodičovstvo**. Niektorým deťom rodičia z rôznych dôvodov dokázali darovať život, ale nie potrebnú starostlivosť. Možno im chýbali schopnosti, možno podmienky, podpora príbuzných alebo komunity, zdravie. Mnohí by si priať, aby sa našli pre ich deti noví rodičia ale často nie sú pre potenciálnych náhradných rodičov dost

Pre takéto deti **aktívne vyhľadávame rodiny** ochotné a schopné postarať sa o ne napriek znevýhodneniam, aby aj oni dostali šancu na zdravé detstvo a životnú perspektívu. Či už sú to bezdetné páry, jednotlivci s túžbou stať sa rodičmi alebo rodičia s vlastnými deťmi, ktorí našli kapacitu dať lásku a bezpečný domov ďalšiemu dieťaťu. Keďže do ich domova príde dieťa plné

„atraktívne“ – sú rómskeho pôvodu, majú zhoršený zdravotný stav, alebo len veľa súrodencov.

bolesti a strachu, ktoré prežilo ťažkú životnú skúšku – opustenie najbližšími – vieme, že „iba láska stačiť nebude“.

Preto im ponúkame rôzne formy **odbornej pomoci a špecializovaných programov, terapie a vzdelávania** zamerané na zlepšenie vzájomného pripútania, liečbu psychickej deprivácie a dopadov traumy na dieťa. Snažíme sa o **partnerský, profesionálny, individuálny a rešpektujúci prístup**. Našou filozofiou je **vytvárať bezpečie pre rodinu**, tým že naši odborníci sú jej dlhodobo k dispozícii.

V špecifických prípadoch **sa snažíme nadviazať spoluprácu s biologickou rodinou dieťaťa**. Náš cieľ je, aby biologickí príbuzní udržovali s dieťaťom pozitívny a zmysluplný kontakt.

- pripravili sme **83 žiadateľov na adopciu a pestúnstvo**, aktualizovali sme prípravu ďalším **61 žiadateľom**
- poskytovali sme dlhodobé odborné poradenstvo **200 náhradným rodinám**,


ktoré sa starajú o **347 prijatých detí**, v rôznych témach vrátane FASD (porúch fetálneho alkoholového spektra)

- **30 znevýhodneným deťom** sme aktualizovali údaje v databáze, aby sme zvýšili ich **šancu nájsť rodinu** a 2 sme našli novú rodinu
- venovali sme špeciálnu pozornosť **rozvoju starostlivosti o opustených novorodencov** a naštartovali sme projekt Kufrík pre Kukulíka
- **sprevádzali sme 8 detí** a ich nových rodičov v prvých mesiacoch ich vzájomného spolužitia
- poskytli sme **210 poradenských a informatívnych rozhovorov** prostredníctvom telefonickej **Infolinky nielen o adopcii a 240 poradenských rozhovorov** prostredníctvom **interaktívnej web poradne a mailovej poradne**
- uskutočnili sme **5 vzdelávacích seminárov** pre rodičov, ktoré absolvovalo **28 náhradných rodičov**
- zrealizovali sme **8 víkendových pobytov** pre **64 náhradných rodín**
- vedíme alebo podporujeme **Kluby náhradných rodín**, ktoré sa stretávajú raz za mesiac v **16 mestách**, niektoré v spolupráci s Asociáciou náhradných rodín



Aké terapie a služby sme pre náhradné rodiny zrealizovali?

naratívna terapia
rodinná mediácia
systemická terapia
hrová terapia
filiálna terapia
práca so životnou históriou a knihou života
facilitácia kontaktu s biologickou rodinou
sandplay terapia
dotyková terapia



Pracujeme s veľmi mladou
maminou a jej dvoma deťmi, z ktorých jedno mala
už ako 14-ročná. Počúvame ju, oceňujeme, podporujeme,
diskusiami usmerňujeme. Sprostredkovali sme jej tiež pomoc inej
osoby, skúsenej mamy, ktorá jej odovzdáva svoje skúsenosti a zručnosti
mamy. Azda vďaka tomu všetkému si viac verí, učí sa, stojí pevnejšie na
nohách, vie si vypýtať, čo potrebuje. Začala sa viac venovať deťom,
sama, snaží sa im byť lepšou mamou. Viac sa s nimi hrá a trávia
spolu viac spoločného a hlavne spokojného času.

Júlia Šimeková, Centrum Návrat v Žiline

ODĽAHČOVACIA SLUŽBA



Rodiny, ktoré prijali deti so špeciálnymi potrebami, potrebujú odborné služby, ale nielen to. Dlhodobá a náročná starostlivosť o deti prináša niekedy únavu, vyhorenie, niekedy aj frustráciu alebo neistotu, či všetko ide tak, ako má. V takej chvíli **rodičia potrebujú cítiť podporu a dostať praktickú pomoc** svojich blízkych, susedov, ľudí z okolia, z komunity, v ktorej žijú. Na regeneráciu síl, ale aj vzťahu s deťmi prospieva, keď sú rodičia oddýchnutí a keď si od detí (a deti od nich) môžu vziať na chvíľu „voľno“. Na to aby si oddýchli, aby sa niečo učili alebo, a to je veľmi dôležité u párov, budovali svoj partnerský vzťah. Deti potrebujú, aby sa im niekto venoval pri učení alebo postrádajú vzťah s ujom či tetou, starými rodičmi či staršími súrodencami, ktorí by pre ne mohli byť vzorom. Niektoré rodiny majú takúto podporu prirodzene vo svojom okolí či širšej rodine ale mnohé nie.

V minulom roku sme veľa pozornosti venovali tzv. „odľahčovacej službe“, hľadali sme ľudí ochotných **nadviazať vzťah s deťmi** z konkrétnej náhradnej rodiny, aby sa im mohli **pravidelne venovať** a vytvorili tak **oddychový priestor pre rodičov a priniesli nové impulzy deťom**. Ukázalo sa, že v tejto službe sa môžu dobre uplatniť nielen **mladí dobrovoľníci**, ale aj **ľudia v zrelom veku, celé rodiny a dôchodci**, ktorí majú sily a chuť venovať sa deťom a odovzdať im kus svojich životných skúseností a hlavne im **ponúknuť svoj vzťah**.

Hľadali sme **spôsoby, ako dobre nastaviť kontakt medzi „odľahčovačom“ a rodinou**, aby sa v ňom všetci cítili slobodní a aby bol bezpečný a obohacujúci pre deti a ako byť v tomto procese všetkým oporou. O pestúnstve a odľahčovacej službe sme hovorili s mnohými ľuďmi osobne a bola aj témou večera Slovensko Advent 2016 v televízii.

V tejto oblasti vidíme veľký **potenciál pre ďalší rozvoj náhradnej rodinnej starostlivosti, hlavne pestúnstva**, ktoré je pre pestúnskych rodičov záťažovejšie, ale nie nezvládnuteľné, pokiaľ v ňom dostanú podporu. Ak by sa podarilo odľahčovaciu službu a ďalšie potrebné odborné služby dostať do systému náhradnej rodinnej starostlivosti a garantoval by ich každej náhradnej rodine štát či obec, **veríme, že by sa ľahšie hľadali pestúnske rodiny pre ďalšie deti**, ktoré inak vyrastajú v inštitúciách aj dlhé roky.

Odľahčovacia služba je zároveň dobrý **priestor pre ľudí, ktorým deti žijúce bez vlastných rodičov nie sú ľahostajné**, radi by sa im nejakým spôsobom venovali, ale nemajú priestor, kapacity alebo životnú situáciu vhodnú na to, aby si ich sami vzali do pestúnstva či adopcie.

DETI A MLADÍ 4.

Stretnutiami, rozhovormi a uvádzaním príkladov z praxe v práci s mladými sa nám podarilo znížiť očakávania rodičov voči synovi v oblasti fajčenia a povýšiť vzťah nad potrebu, očakávanie nefajčiť. Chalanisko je teraz schopný hovoriť pravdu, menej klame a nezamieňuje rôzne skutočnosti zo života. Podarilo sa nám tak posilniť vzájomnú dôveru medzi pestúnom a synom.

Peter Fudaly, Centrum Návrat v Prešove

Deti a mladí z rodín v ohrození i z náhradných rodín majú za sebou často ťažkú minulosť poznačenú stratami, traumami či strádaním a mnohí z nich niečo podobné prežívajú aj v súčasnosti. Nie je žiadnym prekvapením, že tieto boľavky sa začnú prejavovať aj v ich správaní. Dostávajú sa tak do rôznych rizikových situácií a zároveň sa stávajú dennodennou výzvou pre rodičov, učiteľov či iných odborníkov. Ústavné riešenia sú už v dnešnej dobe považované za posledné možné, ale napriek tomu sa k nim u týchto detí

v staršom veku, žiaľ, neraz pristupuje. Ponúkame pre nich **nízkoprahové aktivity** či **podporné skupiny** zamerané na špecifické problémy a vek detí, o. i. aj **program rozvoja sociálnych kompetencií ART**. S viacerými mladými **pracujeme individuálne, podľa ich potrieb** a poskytujeme im **sociálnopsychologické poradenstvo, hrovú terapiu** či podnetný voľnočasový program.

Podporujeme ich participáciu na zmenách v oblasti ochrany detí, chceme, aby bolo počuť ich hlas, pretože často sami veľmi dobre vedia vyjadriť, čo potrebujú, čo im pomáha a čo nie. Riešime s nimi rôzne situácie, ako napr. **právne ukončenie náhradnej rodinnej starostlivosti** a praktické **osamostatnenie sa** od náhradnej alebo vlastnej rodiny, **tehotenstvo**, začínajúce **rodičovstvo**, vybavovanie rôznych **právnych úkonov**, začleňovanie sa do **pracovného procesu a spoločenského života** ale veľkou témou je aj **pátranie**

po svojich koreňoch a premýšľanie o svojej minulosti.

- sprevádzali sme **21 mladých dospelých alebo dospievajúcich** v rôznych špecifických situáciách, **4 mladým** sme poskytli **terapeutickú podporu**
- podporili sme aktívnu účasť dievčiny z náhradnej rodiny na európskej konferencii v Bruseli venovanej aktívnemu zapojeniu detí a mladých ľudí do politiky pre nich
- zorganizovali sme stretnutie pre **mladých ľudí po ukončení náhradnej starostlivosti**, kde sme spolu s nimi bilancovali ich skúsenosti a spolu s NDS sme zorganizovali **2 semináre o finančnej gramotnosti** pre **12 mladých ľudí**
- realizovali sme **nízkoprahové aktivity** pre **37 detí** (Klub Binec v Prešove), v **9** prípadoch sme pracovali aj s ich rodinami a v Žiline a okolí sa realizoval v pravidelných celoročných aktivitách **rozvojový program Pygmalion** pre **15 detí** z náhradných rodín a rodín v kríze
- zrealizovali sme letné pobyty pre **49 „mladásov“**



- so **7 mladými ľuďmi** sme spísali ich príbeh a vytvorili profily, ktoré môžu byť inšpiráciou pre iných mladých ľudí z náhradných rodín a rodín v ohrození

- viac ako **60 dobrovoľníkov** sa tvorivo a so zánietením **venovalo desiatkam detí** skupinovú aj individuálnou formou na Kluboch náhradných rodín, víkendových pobytoch, v nízkoprahu alebo

návštevou detí v rodine a pri odľahčení náhradných rodičov, niektorým z nich sme poskytli mentoring

- zorganizovali sme **vzdelávanie**, ktorého sa zúčastnilo **14 nových dobrovoľníkov**

ŠIROKÁ VEREJNOSŤ 5.

Ku komunikácii našich tém voči verejnosti pristupujeme citlivo a profesionálne. V úzkej spolupráci s kreatívnymi ľuďmi a umelcami hľadáme zaujímavé spôsoby, ako **zvyšovať citlivosť ľudí pre ozajstné potreby detí, otvorenosť pre prijatie dieťaťa a zvyšovať toleranciu okolia voči rodinám**, ktoré opustené dieťa prijali a k potrebám rodín, ktoré sa snažia prekonať kritické obdobie a vytvárať dobrý domov pre svoje deti. Chceme **posilňovať rodičovské zručnosti** všetkých rodičov.

Aby sme oslovili nové okruhy ľudí, ktorí porozumejú nášmu posolstvu, otvárame sa novým formám komunikácie. Využívame široké spektrum prostredí a nástrojov: **diskusie, eventy, výstavy, dokumentárne filmy, spoty, rozhlas, televíziu, internet či tlač**. Organizujeme interaktívne happeningsy a kampane a zúčastňujeme sa **festivalov**. Snažíme sa **vyvolať diskusiu a zamyslenie a motivovať ľudí k aktívnemu zapojeniu** nielen počas Vianoc a nárazových mediálnych charitatívnych projektov, kde neraz prevažuje emocionálne vydieranie.

- uverejnili sme články v časopisoch **Slovo** (pravidelný stĺpček a rozhovor), **Zvolenské noviny** a **Nebyť sám** (časopis o náhradnom rodičovstve) a o náhradnom rodičovstve sme hovorili v Slovenskom Rozhlase, v Rádiu Regina, Lumen a v Slovenskej televízii (relácia o Kufríku pre Kukulíka), v **programe Slovensko Advent 2016** v RTVS sme vystúpili s témou pestúnskych rodín a odľahčovacej služby pre ne
- v spolupráci s **IKEA** sme širili témy **spoločného rodinného života**: Nakupujte spolu, Oslavujte spolu, Pestujte a zavárajte spolu a na pôde obchodného domu sme sa zúčastnili podujatí **Festival nápadov**, kde naše stanovište **Pestujte spolu** navštívilo viac ako **50 rodín** a **Midsommar**, kde na stanovište **Zavárajte spolu** zavítalo vyše **60 rodín**. V obchodnom dome sme uviedli aj našu **výstavu fotografií**
- na viacerých miestach sme uviedli výstavu fotografií **Byť (s) rodičom, aj keď...**
- spoluorganizovali sme **9 dní o tom** (9-dňový Festival o rodičovstve, tehotenstve, výchove a vzťahoch) v Banskej Bystrici
- vydali sme **prvú interaktívnu knižku** pre deti, ktorých rodičia sa rozvádzajú alebo rozchádzajú: **Ako sa môže meniť**

rodina a knižku k tejto téme pre rodičov: **Aby rozhodili váš rozchod**, ktorá im pomáha lepšie pochopiť prežívanie ich detí. Dotlačili sme niekoľko ďalších cenných publikácií: Nádej na uzdravenie, Rob(í)me knihy života, Rodič ako detské ihrisko, Vieš kto si?. Celú našu ponuku nájdete na www.navrat.sk v sekcii **naše publikácie**.

- vo Zvolene sme s náhradnými rodinami mali **Rodinný piknik** a zapojili sme sa do akcie **maľovanie kontajnerov**, viedli sme diskusiu s témou **Otec a syn, učiteľ a žiak** v Banskej Bystrici, pozvali sme rodiny na **4 diskusné večery VIP pri čaji** v Prešove a v Bratislave sme pozvali našich priateľov, partnerov a rodiny na **Deň s Návratom**
- zapojili sme sa do medzinárodnej akcie **Restaurant day „Hrnček var“** s témou Výzva inakosti
- v rámci aktivít Koalície pre deti Slovensko sme sa zúčastnili 3. ročníka **kampane Počúvajme deti Bubnovačkou vo Zvolene** aj odbornými aktivitami. 17-ročná Terezka z náhradnej rodiny sa zúčastnila medzinárodnej konferencie Eurochild - **Na deťoch záleží**
- náš web www.navrat.sk zaznamenal **51 000 návštevníkov**



MÁŠ TO V SEBE!



Každý dospelý človek má v sebe akýsi automatický mechanizmus, ktorý sa spustí, keď vidí dieťa v ohrození života. Vedie k tomu, že dieťaťu bez dlhého premýšľania pomôžeme. Je to dôležitá vnútorná výbava ľudí, o jej význame pre všetky deti ale zvlášť pre tie, ktoré nežijú s vlastnými rodičmi sme začali hovoriť v minulom roku a budeme pokračovať aj v nasledujúcich.

V roku 2016 sme o téme hovorili v kampani **Máš to v sebe!**:

- natočili sme **3 spoty *Máš to v sebe!*** a šírili sme ich na www.mastovse-be.sk, sociálnych sieťach, webstránkach spolupracujúcich organizácií, v lokálnych médiách, kinách a outdoor reklamou
- zapojili sme sa do žilinského **festivalu InterNos**, kde sme zrealizovali **experiment s kočíkom s plačúcim dieťaťom**, natáčali sme reakcie okoloidúcich na osamelý kočík, z ktorého znel detský plač a hovorili sme s ľuďmi o ich motivácii zastaviť sa a zareagovať ale aj o obavách brániacich im v tom, z experimentu vznikol **krátky dokumentárny film** v spolupráci s Docdogs
- na festivale **Pohoda** sme v Optimistane Nadácie Orange v diskusii privítali pestúnsku rodinu, hovorili sme **o motivácii pestúnov** a o tom, **čo prinieslo pestúnstvo** pestúnskej rodine, v ktorej vyrastali aj biologické deti a čo prinieslo teraz už dospelaj pestúnskej dcére
- tému ***Máš to v sebe!*** sme komunikovali v regiónoch na rôznych menších stretnutiach, diskusióch, kluboch náhradných rodín

- www.facebook.com/navrat.sk sme **zdieľali** **š viac ako 2 300 priateľmi** príbehy z našej dennej praxe a uverejňovali pozvánky na naše podujatia, o téme FAS komunikujeme aj vo fcb komunite **FASD SK**

POĎAKOVANIE ZA POMOC A SPOLUPRÁCU

Ďakujeme všetkým, ktorí nám akoukoľvek pomocou uľahčujú prácu a umožňujú venovať sa tomu, čo považujeme za svoju úlohu, všetkým, čo nám pomáhajú udržiavať v chode naše počítače, webstránky, priestory alebo nám pomáhajú priamo v práci s deťmi a rodinami. Zvlášťne poďakovanie patrí:

Evelýna Balazsová
Jana Baňasová
Lucia Baková
Blanka a Vojto Bakovci
Rišo Baranič
Zuzana Bebcáková
Slavo Benčok
Michaela Bendáková
Manželia Bendákovci
Svätopluk Betína
Michal Béréš
Slavomír Bodis
Alžbeta Brozmannová
Anna Cabadajová
Ján a Silvia Čorbovci
Martin Dubovský
Miroslava Dubovská
Iveta Ďurišová
Pani Ficeková
Lucia a Andrej Foltínovci
Renáta Frenková
Rodina Garajová
Rastislav Gálik
Iveta Geljenová
Andrea Gorejová
Rodina Gregorovcov
Anna Gymešová
Vladimíra a Adrián
Hanusovci
Peter Harum
Zuzana Harvišová
Monika Hasíková
Olga Hátasová
Alfonz Haviar
Tomáš Hettych
Beáta Hirt
Jana Horecká
Ján Hornáček
Barbora Chabanová

Zuzana Illyová
Marcel Imrišek
Lubomír Ivan
Janka Izraelová
Peter Janiga
Andrej Jankuliak
Matej Kapusta
Zita Kebisková
Rodina Kebluškovcov
Rodina Kobydovcov
Ivan Koniček
Beáta Konkoliová
Ružena Košťálová
Barbora a Pavol Kotešovskí
Tibor Kovacs
Michal Kováčik
Ladislav Kossár
Bernadeta Košíková
Jakub Kratochvíl
Ludmila Kulhánková
Lena Kusnieriková
Mirka Lacová
Martina Laskovičová
Agnes Lalová
Dalibor Liška
Dávid Machajdík
Peter Majchrák
Patrik Malov
Alžbeta a Juraj
Marendiakovci
Renáta Matejová
Michaela Melová
Zuzana Mojžišová
Jeanette Motlová
Eva Mrenicová
Anna Odzganová
Filip Pacalaj
Petronela Petrus
Tomáš Peňko

Martina Piatriková
Daniela Pokorná
Daniel Pokorný
Nika Poláková
Juraj Poliak
Zuzana Polomová
Danka a Peter
Populhárovci
Marián Preis
Vladimír Randa
Mekky Randuška
Milan Rejko
Lenka Rovňanová
Radka Rybanová
Lubo Samák
Iveta Straková
Veronika Stráková
Anička Sýkorová
Michaela Šavrnachová
Niko Smál
Janka Šolcová
Roland Šoltés
Lubica Špírková
Barbora Špalková
Zuzana Šplhová
Martin Štoffa
Juraj Šulík
Marek Šulík
Miriam Švarcová a Natália
Karol Takáč
Jana Turmanová
Hilveiliisa Ukkonen
Rodina Vagnerovcov
Branislav Vavrek
Jaro Vojtek
Juraj Végh
Rodina Všetickovcov
Iva Zacharová
Ladislav Závodský

Zuzana Zimová
Manželia Zlochovci
Milan Zvada
Martin Žiak
Marek Žifčák

Advokátska kancelária
JUDr. Branislava Krivošíka
Advokátska kancelária
JUDr. Stanislava Jakubčíka
Advokátska kancelária
JUDr. Jána Čarnogurského
Advokátska kancelária
JUDr. Evy Braxatorisovej
Advokátska kancelária
JUDr. Róberta Faturu
Zamestnanci Schneider
Electric Slovakia
FBE Bratislava, s.r.o.
Termotechna, a.s.
TES-SLOVAKIA, s.r.o.
FIMKOM, s.r.o.
Stredoslovenská
energetika, a.s.
Centrum nezávislej kultúry
Záhrada Banská Bystrica
Kaufland, s.r.o., pobočka
Bardejov
Relevant, n. o.
Zbor Cirkvi bratskej
v Banskej Bystrici
Kreatívne štúdio INAK
(Banská Bystrica)
Doma u Kapucínov, n. o.
OILPartner, s.r.o.
Zamestnanci SLSP
v Bratislave a Banskej
Bystrici
Študentská právna poradňa

pri Právnickej fakulte UK
v Bratislave
Zamestnanci Quintiles,
s.r.o.
Expreska/Lady FitSpot,
s.r.o.
Neonatalogcká klinika
FNsP F. D. Roosevelta v
Banskej Bystrici

Ďakujeme všetkým,
ktorí sa podieľali finančne
či prakticky na kúpe našich
nových priestorov v Bratislave
či pomohli so samotným
sťahovaním.

POĎAKOVANIE ZA FINANČNÚ PODPORU



Zvláštne poďakovanie patrí tým, ktorí podporujú *trvalý návrat pravidelnou platbou:

Lubomír Ambróz
Igor André
Lucia Baková
Veronika a Jozef Balážovci
Juraj Balogh
Bohuslava Banová
Jaroslav Bendáková
Tomáš Bene
Michal Béreš
Andrea Berger
Martina a Svätopluk
Betinovi
Mark Vladimír Bezák
Helena Bilčáková
Róbert Bíroš
Daniel Blonski
Ivana Boledovičová
Jana Capeková
Gabriela Čaklošová
Eva Čobejová
Katarína Daňová
Kristína Darnadyová
Júlia Dlasková
Mária Drozdová
Miroslav Droždiak
Milan Duša
Pavel Dvornák
Zofia Filagová
Marta Filková
Rastislav Gálik
Juraj Gomory
Ján Gregorec
Anna Gutýánová
Pavel Habala
Mária Halušková
Elena Hanáčková
Olga Hatašová
Beáta Hiirt
Jana Hlinková
Milan Hošek
Pavel Hrica

Petra Hricová
Zuzana Hromádková
Ján Hubáč
Marek Hubinský
Peter Hubinský
Ivana Hučková
Magdaléna Hugecová
Jana Chrapková
Monika Chválniková
Magdaléna a Marcel
Imriškovi
Tatiana Ivanická
Mária Ivanková
Tatiana Jancová
Petra Jarošová
Tomáš Ješko
Matúš Ježo
Ludmila Ježová
Martin Joniak
Miroslav Jurík
Andrea Kalafutová
Krisťina Kamenská
Lívia Kaňuková
Ján Kianička
Pavol Kňaza
Peter Kočalka
Igor Kočíš
Katarína a Vladimír Kočkovci
Peter Kolenčík
Jana Komáriková
Darina Kotlárová
Alena Kotvasová
Leona Kováčová
Veronika Kováčová
Adriana Krajčiová
Ivana Krátka
Peter Kráč
Stanislav Kret
Ivana Kučerová
Matúš Kyčina
David Laco

Zuzana Lafférová
Lubomír Lanátor
Mária Lasčeková
Martin Lovás
Martina Mackaničová
Dana Macková
Daniél Machajdík
Ján Machajdík
Eva Majerníková
Peter Majchrak
Alexandra a Vladimír
Maňkošovci
Marta Marenčáková
Lenka Marenčíková
Alžbeta a Juraj
Marendiakovi
Pavel Maša
Miroslav Matušek
Zuzana Mazanová
Lubomír Melna
Jana Miháliková
Peter Mihalovič
Jana a Peter Mihalovičovi
Martin Mojžiš
Zuzana Mojžišová
Pavel Mokráň
Attila Molnár
Jana Moravčíková
Štefan Muráň
Daniel Nagaj
Martin Očkáš
Michal Ohrablo
Martin Olsína
Štefan Ondrišák
Eva a František Ondrovci
Martin Oros
Joseph Paice
Andrea a Peter Paľagovci
Danica Paprnáková
Alexandra Pavličková
Alena Peničková

Tomáš Peško
Zuzana Petrincová
Andrea Pichlerová
Alexander Plaencner
Jozef Plavčan
Jozef Pobjecký
Daniela Pokorná
Zuzana Polomová
Viera Polomová
Peter Popluhár
Juraj Rayman
Milan Rejko
Veronika Remišová
Madla a Igor Rjabininovi
Alica Rosová
Róbert Rothenstein
Luboš Rusnák
Anna Ruszová
Michaela Salyová
Vladimír Sedmohradský
Olga Shaw Coulton
Jana Schaleková
Alexandra Skalaková
Kusnyerova
Drahošlav Slíž
Monika Smolová
Soňa Stajančová
Zuzana Studená
Viktor Stupka
Danka Suchá
Samuel Surkoš
Martin Sustrik
Alžbeta Szendreyová
Miroslava Sáčhová
Erika Škultétyová
Roland Šoltés
Lucka Šoltýsová
Mikuláš Sostronek
Ivana Štrauchová
Jana Šurinová
Zuzana Šuteková

Mária Talapková
Andrea Tetáková
Miroslav Torous
Ján Trník
Tomáš Turanský
Hilveliisa Ukkonen
Lenka Ulianková
Erika Vagacová
Štefan Voško
Martina Vozárová
Marek Všeticka
Lubica Vyhňánková
Juraj Weisz
Vladimír Zoričák
Lenka Žampáková
Zuzana a Michal Žarnayovci
Veronika Železníková

Ďakujeme tým, ktorí nás podporili jednorazovo vyššou sumou:

Mária Babocká
Tomáš Bednár
Rastislav Gálik
Jakubíkovci
Tomáš Ješko
Zuzana Kadlec
pán Krajčí
Jana Kučerová
Jana a Peter Mihalovičovi
Zuzana Sandorová
Peter Žilinek
AK Zahradník
Inforpro
Regadis
Reistpiz

Vďaka patrí aj
všetkým ostatným
jednorazovým darcom
a tým, ktorí si želali
ostať anonymní!

Strategickí partneri:



NGO partneri:

soc'za



PROVIDA



Partneri:



Mediální a reklamní partneri:

.týždeň



Slovc



boomerang smartmedia

rtv:



**SPRÁVA NEZÁVISLÉHO AUDITÓRA
Členom a štatutárnym orgánom organizácie
Národné občianske združenie Bratislava****Správa z auditu účtovnej zvierky****Titul**

Urúčiteľmi sme audit účtovnej zvierky organizácie Národné občianske združenie Bratislava (ďalej len „organizácia“), ktorá obsahuje súhrn k 31. decembru 2016 výšku ziskov a strat za rok končiaci sa k uvedenému dátumu, a pozostávajú, ktoré zisťujú súhrn významných účtovných západ a účtovných metod.

Podľa nášho názoru, príkladne účtovná zvierka poskytuje pravdivý a verný obraz finančnej situácie Organizácie k 31. decembru 2016 a výšku jej hospodárstva za na končiaci sa k uvedenému dátumu podľa zákona č. 431/2002 Z.z. o účtovníctve a znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o účtovníctve“).

Základné údaje

Audit sme vykonali podľa medzinárodných auditných štandardov (Internacional Standards on Auditing, ISA), ktoré zodpovedajú podľa týchto štandardov je uvedená v odseku „Zodpovednosť auditóra za audit účtovnej zvierky“. Od Organizácie sme nedostali žiadny súhlasený zákon č. 432/2015 o štatutárnom audite a o zverejnení účtovnej zvierky, a účtovníctve a znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o štatutárnom audite“) týkajúci sa toho, vrátane štatutárneho nároku auditóra, nezávislosti pri našom audite účtovnej zvierky a tým, či sme si mohli poskytnúť všetky informácie týkajúce sa akýchkoľvek rizík, ktoré predstavujú, že auditované údaje, ktoré sme získali, poskytnú dostatočný a vhodný základ pre náš názor.

Zodpovednosť štatutárneho orgánu za účtovnú zvierku

Štatutárny orgán je zodpovedný za zostavenie tejto účtovnej zvierky podľa zákona o účtovníctve a za jej internú kontrolu, ktoré zovrhujú za použitia na zostavenie účtovnej zvierky, ktorá neobsahuje významné nesprávosti, či už v dôsledku podvodu alebo chyby.

Prí zastavení účtovnej zvierky je štatutárny orgán zodpovedný za zhrnutie informácií týkajúcich sa štatutárneho nepretržitého pokračovania v činnosti, ak je to potrebné, a za použitie predpokladu nepretržitého pokračovania v činnosti v účtovníctve, podľa by mal v zmysle Organizácie akákoľvek akcia ukončiť jej činnosť, ak by nemal inú realističnú možnosť, než tak urobiť.

Zodpovednosť auditóra za audit účtovnej zvierky

Náhodou zodpovednosťou je zisk primeraný úsmeriu, či účtovná zvierka ako celok neobsahuje významné nesprávosti, či už v dôsledku podvodu alebo chyby, a vyhodnotiť správu auditóra, vrátane nášho. Primeraný úsmeriu je usmerenie výskonného súhrnu, ale nie je záväzný, toho, že audit vykonaný podľa medzinárodných auditných štandardov vždy odhalí významné nesprávosti, ak také existujú. Nesprávosti môžu vzniknúť v dôsledku podvodu alebo chyby a za významné sa považujú všetky, ak by sa ich dátum odovzdávame odhalilo. Je jednotlivé alebo v súhrne by mohli ovplyvniť smerovú tendenciu rozhodnutí používateľov, uskutočnená na základe tejto účtovnej zvierky.

V rámci auditu uskutočneného podľa medzinárodných auditných štandardov, podľa čoho audit uplatňujeme odborné úsudky a zachováujeme profesionálny skepticismus. Cieľom toho:

- Identifikujeme a posudzujeme významné nesprávosti účtovnej zvierky, či už v dôsledku podvodu alebo chyby, navrhujeme a uskutočňujeme dodatočné postupy reagujúce na tieto riziká a získavame dodatočné dôkazy, ktoré sú dostatočné a vhodné na poskytnutie záležitosti pre náš názor. Riziko nedostatočne významnej nesprávosti v dôsledku podvodu je výšie ako riziko iného v dôsledku chyby, pretože podvod môže zahŕňať lepší dôkazy, tajnosť, úmyselné vymazanie, nepriateľské vytváranie alebo obdĺžne interné kontroly.
- Objasňujeme so s internými kontrolami zameranými pre audit, aby sme mali overiť dostupnosť postupu vhodnej za daných okolností, ale nie za účelom výskonného nároku na efektívnu interných kontrol Organizácie.
- Hodnotíme vhodnosť použitých účtovných západ a účtovných metod a primeranú účtovných súhrnův a uvedenie s nimi súvisiacich informácií, uskutočnených štatutárnym orgánom.
- Rozhodáme sa o tom, či štatutárny orgán vzhľadom na účtovníctvo použité predpoklad nepretržitého pokračovania v činnosti a na základe získaných auditných dôkazov zver o tom, či existuje významná riziková a riziková s udelením alebo okamžitou, ktoré by mohli významne spochybniť správu. Je významná riziková existuje, sme pozorne upozorní v našej správe auditóra na súvisiace informácie uvedené v účtovnej zvierke alebo, ak sú tieto informácie neaktuálne, modifikovať náš názor. Naše zábery vychádzajú z auditných dôkazov získaných do dátumu výročnej správy auditóra. Budúce udalosti alebo okolnosti však môžu spôsobiť, že Organizácia prestane pokračovať v nepretržitosti činnosti.
- Hodnotíme celkovú smerovú štruktúru a obsah účtovnej zvierky vrátane informácií o nej uvedených, ako aj to, či účtovná zvierka zachytáva uskutočnené transakcie a udalosti spôsobom, ktorý vedie k ich vernému zobrazeniu.

Správa k dátum pokračovaniu ziskov a jejich záporných predpisov**Informácie o informácii, ktoré sa udávajú vo výročnej správe**

Štatutárny orgán je zodpovedný za informácie uvedené vo výročnej správe, zostavenej podľa požiadaviek zákona o účtovníctve. Naše výše uvedené názor na účtovnú zvierku sa neviaže na iné informácie vo výročnej správe.

V súhrne s auditom účtovnej zvierky je náhodou zodpovednosťou objasňujeme si i informácie uvedené vo výročnej správe a zozbierke. Či tieto informácie nie sú vo významnom rozsahu s auditovú účtovnú zvierku alebo našim ponorením, ktoré sme získali počas auditu účtovnej zvierky, alebo sa niekedy majú významne nepriamo.

Príkladí sme, či výročná správa Organizácie obsahuje informácie, ktorých uvedenie vyžaduje zákon o účtovníctve.

Na základe prác významných počtu auditu účtovnej zvierky, podľa nášho názoru:
- informácie uvedené vo výročnej správe zostavenej za rok 2016 sú v súlade s účtovnou zvierkou za daný rok.
- výročná správa obsahuje informácie podľa zákona o účtovníctve.

Očakávame, že na základe našich pozorovaní a účtovnej jednotky a služieb v nej, ktoré sme získali počas auditu účtovnej zvierky, sme pozorne urobili, či sme zistili významné nesprávosti v tejto výročnej správe, ktorú sme získali pred dátumom vydania tejto správy auditóra, v tejto súvislosti neexistujú žiadne, ktoré by sme mali uviesť.

12. mája 2017



MAXAUDIT, I.Ú.S., D. Diabóča 775/33, 010 01 Žilina, licenčná SKAU č. 298

Ing. Jozefina Petrovová, štatutárny auditór, licenčná SKAU č. 954

FINANČNÁ SPRÁVA

SÚVAHA K 31. 12. 2016

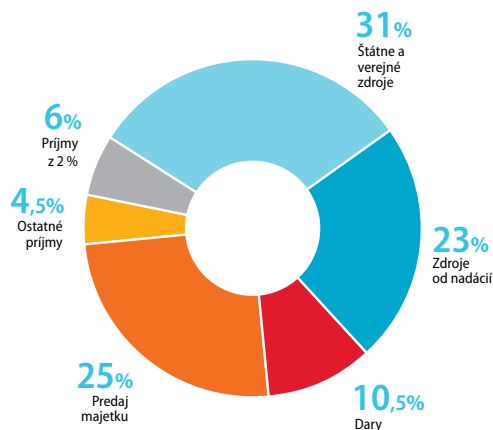
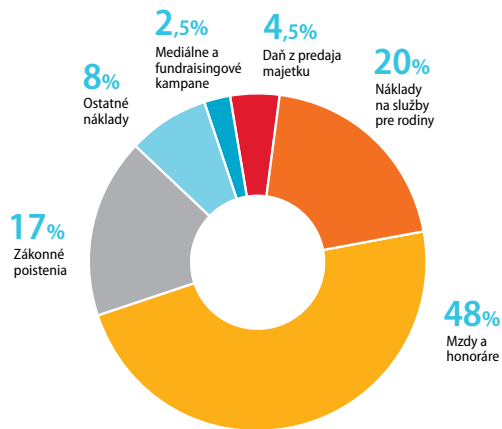
ÚČET		AKTÍVA	PASÍVA
*021	Budovy, haly a stavby	314 674,90 EUR	
*023	Dopravné prostriedky	47 860,48 EUR	
*081	Oprávk k budovám, halám a stavbám	-18 961,64 EUR	
*083	Oprávk k dopravným prostriedkom	-40 336,51 EUR	
*112	Materiál na sklade	14 503,45 EUR	
*211	Pokladňa	3 571,65 EUR	
*213	Ceniny	1 273,60 EUR	
*221	Peniaze na BÚ	158 679,45 EUR	
*311	Odberatelia	0,00 EUR	
*314	Poskytnuté prevádzkové preddavky	176,90 EUR	
*315	Ostatné pohľadávky	32 878,92 EUR	
*321	Dodávateľia		2 842,91 EUR
*323	Krátkodobé zákonné rezervy		14 793,80 EUR
*325	Ostatné záväzky		660,88 EUR
*331	Záväzky voči zamestnancom		775,32 EUR
*333	Ostatné záväzky voči zamestnancom		447,60 EUR
*335	Pohľadávky voči zamestnancom	7,20 EUR	
*336	Záväzky voči poisťovniam	62,46 EUR	
*341	Daň z príjmu		21 921,94 EUR
*342	Daň zo závislej činnosti	0,00 EUR	-504,65 EUR
*346	Dotácie a ost. zúčt. so štát. rozpočtom	0,00 EUR	
*348	Dotácie a ost. zúčt. s rozpočtom orgánov samospráv	0,00 EUR	
*381	Náklady budúcich období	987,00 EUR	
*384	Výnosy budúcich období		209 858,81 EUR
*385	Príjmy budúcich období	40,00 EUR	
*391	Opravná položka k pohľadávkam	-5 176,00 EUR	
*412	Fondy organizácie		2 793,53 EUR
*427	Ostatné fondy		265,55 EUR
*428	Nerozdel. zisk, strata min. rokov		124 554,64 EUR
*431	Hospodársky výsledok v schvál. konaní (zisk)		129 107,98 EUR
*472	Sociálny fond		2 723,55 EUR
SPOLU		510 241,86 EUR	510 241,86 EUR

VÝKAZ ZISKOV A STRÁT K 31. 12. 2016

ÚČET		NÁKLADY	VÝNOSY
*501	Materiálové náklady	20 875,88 EUR	
*502	Spotreba energie	3 558,72 EUR	
*511	Opravy a údržba	3 961,21 EUR	
*512	Cestovné	3 492,86 EUR	
*518	Ostatné služby	91 366,36 EUR	
*521	Mzdové náklady	216 346,79 EUR	
*524	Zákonné sociálne poistenie	76 073,47 EUR	
*527	Zákonné sociálne náklady - sociálny fond	7 874,14 EUR	
*532	Daň z nehnuteľnosti	430,07 EUR	
*538	Ostatné dane a poplatky	1 578,46 EUR	
*542	Ostatné pokuty a penále	305,90 EUR	
*543	Odpísanie pohľadávky	0,42 EUR	
*545	Kurzové straty	0,01 EUR	
*546	Dary	6 891,83 EUR	
*549	Iné ostatné náklady	3 228,10 EUR	
*551	Odpisy DNM a DHM	15 762,54 EUR	
*552	Zostatková cena predaného DNM a DHM	2 075,64 EUR	
*554	Predaný materiál	1 501,90 EUR	
*591	Daň z príjmu	22 070,96 EUR	
*602	Tržby z predaja služieb		0,00 EUR
*644	Úroky z účtov v banke		785,52 EUR
*645	Kurzové zisky		0,09 EUR
*646	Prijaté dary		1 000,00 EUR
*647	Osobitné výnosy		2 311,84 EUR
*649	Iné ostatné výnosy		18 438,72 EUR
*651	Tržby z predaja DNM a DHM		153 000,00 EUR
*654	Tržby z predaja materiálu		3 612,29 EUR
*662	Prijaté príspevky od právnických osôb		181 284,34 EUR
*663	Prijaté príspevky od fyzických osôb		34 694,03 EUR
*664	Prijaté členské príspevky		0,00 EUR
*665	Príspevky z podielu zaplatenej dane		35 934,64 EUR
*691	Dotácie		175 441,77 EUR
SPOLU		477 395,26 EUR	606 503,24 EUR
ZISK		129 107,98 EUR	

Organizácia nevyvaložila žiadne náklady na činnosť v oblasti výskumu a vývoja. Organizácia vykonávala činnosť tak, že neznížila žiadne negatívne dopady na životné prostredie. Organizácia nemá organizačnú zložku v zahraničí. Organizácia v roku 2016 nenadobudla žiadne obchodné podiely ani akcie. Činnosť organizácie nemá vplyv na zmenu zamestnanosti. Významné riziká a neistoty, ktorým je organizácia vystavená sú: nie sme si vedomí žiadnych významných rizík. Po skončení účtovného obdobia nenastali žiadne udalosti osobitného významu.

PREHLAD HOSPODÁRENIA 2016



VÝDAVKY

Režijné náklady súvisiace so službami pre rodiny a deti (nájomné, energie, cestovné, telekomunikačné náklady, náklady na pobyty rodín, terapeutické pomôcky, nákup pomôcok na kluby náhradných rodín, informačné materiály, kancelársky materiál)	95 603,20 EUR
Mzdové náklady a honoráre za služby rodinám a deťom	228 428,79 EUR
Zákonné sociálne a zdravotné poistenie	80 326,47 EUR
Ostatné náklady (vzdelávanie zamestnancov, tlač publikácií, spracovanie účtovníctva, poistenie majetku, odpisy, bankové poplatky, daň z nehnuteľnosti)	39 649,01 EUR
Náklady na mediálne a fundraisingové kampane	11 316,83 EUR
Daň z predaja majetku**	22 070,96 EUR
SPOLU	477 395,26 EUR

PRÍJMY

Príjem z podielu zaplatenej dane*	35 934,64 EUR
Samosprávne kraje (Prešovský, Banskobystrický, Bratislavský, Trnavský, Žilinský)	88 172,82 EUR
Mestá a obce (Žilina, Banská Bystrica, Prešov)	13 028,04 EUR
Úrady práce, sociálnych vecí a rodiny (Stará Lubovňa, Košice, Žilina, Martin, Banská Štiavnica, Námestovo, Malacky)	65 823,88 EUR
Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny	21 500,00 EUR
Nadácia Orange	18 000,00 EUR
IKEA	22 114,00 EUR
Iné nadácie (Nadácia pre deti Slovenska, Nadácia Pontis, Nadácia Markíza, Nadácia SLSP a iné)	98 941,77 EUR
Dary od fyzických osôb	34 694,03 EUR
Dary od právnických osôb	29 145,60 EUR
Predaj majetku	153 000,00 EUR
Ostatné príjmy (príspevky od klientov za jednotlivé služby, predaj publikácií, úroky z bankových účtov, členské)	26 148,46 EUR
SPOLU	606 503,24 EUR

*V roku 2016 bolo organizácií poukázaných 81 344,66 EUR z podielu zaplatenej dane.

Suma 35 934,64 EUR (viď tabuľka Príjmy) zodpovedá účtovnému spôsobu vykazovania príjmov z podielu zaplatenej dane (t.j. príjem z podielu zaplatenej dane prijatý v roku 2016, ktorý bol použitý na úhradu nákladov na činnosť organizácie v roku 2016.)

**V roku 2016 sme zakúpili pre Centrum Návrat Bratislava nový kancelársky priestor v sume 229 000,- EUR. Pôvodný kancelársky priestor Centra Návrat Bratislava bol predaný fyzickej osobe v novembri 2016.

CENTRÁ PRE NÁHRADNÚ RODINNÚ STAROSTLIVOSŤ A CENTRÁ POMOCI RODINE

Aktuálne
kontakty na Kluby
náhradných
rodín nájdete na
www.navrat.sk

Návrat / Centrum Návrat v Bratislave

Pluhová 1, 831 03 Bratislava
(do augusta 2016: Šancová 42, 811 05 Bratislava)
tel.: +421 252 444 361, sanácia rodín: +421 918 111 155
navrat@navrat.sk

Poradenské miesto v Trnave

Trhová 2, 917 01 Trnava
mob.: +421 917 649 478
navrat@navrat.sk

Centrum Návrat v Prešove

Svätoplukova 12, 080 01 Prešov
tel., fax: +421 517 711 679, +421 918 391 019, +421 918 653 818-9
navratpo@navrat.sk
(terénne služby poskytuje aj v Bardejove)

Centrum Návrat v Banskej Bystrici

Námestie SNP 16 (Beniczkého pasáž),
974 01 Banská Bystrica
(do februára 2016: Dolná 9, 974 01 Banská Bystrica)
tel., fax: +421 484 143 897, +421 907 518 180, +421 918 653 817
navratbb@navrat.sk

Centrum Návrat v Žiline

Republiky 31, 010 01 Žilina
tel., fax: +421 417 234 273, +421 907 706 523
navratza@navrat.sk

Poradenské miesto v Soblahove, Trenčín

mob.: +421 907 706 523

Bankové údaje:

Sberbank Slovensko
Číslo účtu IBAN: SK14 3100 0000 0040 0045 8116
SWIFT: LUBASKBX
IČO: 31746209

Návrat, o.z. je registrované na MV SR pod číslom VVS/1 – 900/90-10539.

Návrat poskytuje služby ako akreditovaná organizácia na základe rozhodnutí MPSVaR SR č. 8386/2016-M_OSSODRAK zo dňa 2. 5. 2016 a predĺženie č. 5151/2016-M_OSSODRAK-1 zo dňa 31. 3. 2016, ktorým sa predlžujú rozhodnutia č. 1993/2006-1/21 AK zo dňa 28. marca 2006 a č. 28630/2006-1/21 AK zo dňa 22. decembra 2006.



Kompletnú
Výročnú správu so
Správou nezávislého
audítora nájdete na
www.navrat.sk



Aj vy sa môžete zapojiť a stať sa súčasťou pomoci opusteným deťom



**prijmite opustené
dieťa do rodiny**



**pomáhajte rodinám
vo svojom okolí**



**staňte sa
dobrovoľníkom**



**buďte *trvalý návrat
www.trvaly.navrat.sk**

2%

**daruje nám
2% z dane**



**podporte naše
služby finančným
darom**



**objednajte si našu
publikáciu,
tričko, alebo DVD**



**staňte sa naším
firemným
partnerom**

www.navrat.sk/pomozte | trvaly@navrat.sk